

לקחה משוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "שוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

התשס"ח פרשת וישב

4:11	הדלקת נרות שבת ניו יורק
5:40	מוצאי שבת
8:47	סוק"ש מג"א
9:23	סוק"ש גר"א
11:45	חצות

ביום רביעי בלילה מתחילים לומר
ברך עלינו- ותן טל ומטר לברכה

דיבתם רעה – ולא אמר מעשיהם רעים, וסתם דיבה אומרים חז"ל הוא הוצאת קול של חשד עלמא ולא בעדות וראי' ממש, וכדברי רבי מאיר, חשודים הם בניך על איבר מן החי. (עץ הדעת טוב)

"וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו, ועשה לו כתונת פסים" (לו, ג)

וישראל אהב את יוסף – ולא נאמר ויעקב אהב את יוסף, ללמד שהאהבה היתה מצד הרוחניות. מכל בניו. שהי' בטבעו קרוב ליעקב יותר מכל בניו. (נצי"ב)

"ויראו אחיו כי אותו אהב אביהם מכל אחיו, וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום" (לו, ד)

ויראו אחיו – אלו אומות העולם. כי אותו אהב אביהם. אביהם שבשמים. ועשה לו כתונת פסים. בגדי כהונה לעמוד לשרת במקדש, וישנאו אותו. כל שנאתם היא מכח התורה והמצוות שניתנו לנו.

(ישמח משה בשם בעל העקידה)

ולא יכלו דברו לשלום – כי אם יראה יעקב שלום ביניהם יאמין לדיבות שהביא יוסף, ואם לא ידברו עמו לשלום יחשוב יעקב מתוך שנאה הביא דיבת אחיו. (כלי יקר)

ולא יכלו דברו לשלום – לא יכלו כמו ולא יכלו לעשות הפסח, משינאתם לא יכלו דברו לשלום. כי לו היו מדברים עמו לשלום הי' זה שקר. (המה"ק)

"והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה, והנה קמה אלומתי וגם ניצבה, והנה תסובינה אלומיתכם ותשתחוינה לאלומתי" (ז, ז)

והנה אנחנו מאלמים אלומים – אלומים הם חבילות של מצוות. והנה קמה אלומתי, אלומתו קמה יותר משלהם על ידי הנסיון עם אשת פוטיפר. והנה אנחנו מאלמים אלומים... והנה קמה, וכן אצל יעקב והנה סולם... והנה מלאכי אלקים, חלום ברור חלום נבואי.

(אוה"ח)

והנה תסובינה אלומיתכם – אפשר לשמוע תסובינה מלשון סובין, תירקב תבואתם ותהי' כולה סובין ועל ידי כך ישתחו לאלומתו אשר תתקיים ולא תירקב. (פירושו הטור)

גלויות ישראל והרדיפות וההשפלות הם הם סיבה לעליטנו, וכעדות הנביא, ואמרה ביום ההוא אורך ד' כי אנפת בך. (ח"ח עה"ת)

אלה תולדות יעקב – תגין על ק' כי כל בניו נולדו לו כשהי' בן ק', וכמו אברהם שנולד לו יצחק כשהי' בן ק', ויצחק מצא מאה שערים וכתבי ויברכהו ד', רמז שעתידין תולדותיו לומר מאה ברכות בכל יום. (הרוקח)

יוסף בן שבע עשרה שנה – ואז מתגרה יצר הרע באדם יותר מלפני כן, וזה גרם להוצאת דיבה על אחיו. (אוה"ח)

הי' רועה את אחיו בצאן – מנהיג ומורה ואם במלאכת הצאן. והוא נער. ומפני נערותו, אף על פי שהי' חכם ומלמד לאחיו. חטא בהוצאת דיבה. (רע"ה)

והוא נער את בני בלהה ובני זלפה – בעבור שהי' נער ציוה אביו את בני בלהה וזלפה שילוו תמיד עמו וישרתוהו. ויבא יוסף את דיבתם רעה. דיבת בני בלהה ובני זלפה שהי' תמיד רועה עמהם. נמצא שבני בלהה וזלפה שנאוהו על הדיבה ובני לאה שנאוהו על אהבתו היתירה של אביו, והי' איפוא שנאו על כולם. דיבתם רעה, ופירש רש"י שאמר על בני לאה שמזלזלין בבני השפחות ועל כולם שחשודין על איבר מן החי ועל עריות, ותימה, אם הי' אמת למה נכשל בשלושתם ואם לא הי' אמת צדיק כמוהו למה יוציא דיבה רעה כזאת, ומתראים שאפילו אם הי' אמת לא הי' לו להעיד יחיד, וכמו שמצינו שטובי' חטא וזינגיד, שהעיד יחיד, לקה.

והוא נער. מתקן בשערו – רש"י. בפרה אדומה נאמר תמימה ואם היו בה שתי שערות שחורות ניפסלה, אולם בתמים תהי' עם ד' אלקיך גם שערה אחת פוסלת, ויוסף הי' מסלסל בשערו, מתקן בשערו.

והוא נער. מסלסל בשערו – רש"י בשערת האמת. כי הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. והוא נער. תמיד הי' צעיר. (הרי"מ)

ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם – יוסף שאמר לשון הרע נחבש בבית האסורים שתיים עשרה שנה ויעקב מפני שקיבל ממנו נסתלקה ממנו רוח הקודש שערים ושתיים שנה, למרות שהמספר לוקה אחת והמקבל לוקה שנים. (פרקי דרבנו הקדוש)

פנינים לפרשה

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען"

וישב יעקב – ביקש לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, רש"י. אחרי שנולד לו יהודה ונולד יוסף עסק עם יצר הרע. הי' כאדם הראשון לפני הקילקול, רק כל העסק שלו הי' בענין זרעו והי' סבור שכעת אין צורך עוד במלחמה נגד יצר הרע, שכבר נבנתה כנסת ישראל ומיטתו שלימה, הראו לו מן השמים שניצרך לו עוד עסק לברור זרעו במידת צדיק וניצרך עוד לרוגז, לרגזו של יוסף, להרגיז יצר טוב על יצר הרע.

וישב יעקב – ישב יעקב בשלוח. (אונקלוס)

וישב – ביקש לישב בשלוח וכי'. מצינו בחז"ל שכל השנים שר"א ברי"ש סבל יסורין לא מת אדם לפני זמנו. כל זמן שרבי סבל יסורין ירדו גשמים בעתם, וכן יעקב אבינו, כל זמן שבאו עליו יסורין מלבן ומעשו ומדינה ומרחל היו בניו שקטים ומשביקש לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף. (עץ הדעת טוב)

בארץ מגורי אביו – ואמרו חז"ל גיורי אביו. אברהם גייר גיורים במידתו שהיא חסד, יצחק גייר רק בבחינת יצחק. מגורי אביו כמו פחד אביו, וכל עוד חי יצחק היתה מידת הדין על יעקב ובניו וכך קיבלו בניו ממנו, פרט ליוסף שהי' בן זקונים, ותירגם אונקלוס בר חכים, ולכן קינאו בו אחיו, ומשמט יצחק ועברה מידת הדין הדי' יוסף בן שלושים שנה ומיד עלה לגדולה. (פנים יפות)

וישב יעקב בארץ מגורי אביו – אף על פי שיעקב קיבל ברכות אברהם ישב כגר בארץ שהובטחה לזרעו, ואילו עשו ירש כבר את הר שעיר. (אוה"ח)

"אלה תולדות יעקב, יוסף בן שבע עשרה שנה הי' רועה את אחיו בצאן, והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו. ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם"

(לו, ב)
תולדות יעקב יוסף – מונחו ראשון מפני שנתן לו הבכורה וכאילו נולד ראשון, ועל ידי זה ניתקנאו בו אחיו. (פנים יפות)

תולדות יעקב יוסף – תולדות עם ישראל מרומזות בתולדות יוסף. שנאו ובזו ומושפל וכל אלה היו סיבות לעלייתו והצלחתו, וכך כל

"ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו. ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו" (ז, ה) המלוך תמלוך עלינו – מלך נקרא מי שמיתמנה ברצון העם. אם משול תמשול בנו. מושל נקרא מי שמושל בחזקה (זהו שכתוב לדי המלוכה, על בני ישראל שקיבלו עול מלכותו ברצון. ומושל בגויים, בחזקה ושלא ברצונם. ולעתיד לבוא והי' ד' למלך על כל הארץ) ואמרו ליוסף כשם שלא תימלוך. כי אנחנו לא נמנה אותך, כך גם לא תימשול. (הגר"א)

ושניהם התקיימו ביוסף – כשבאו למצרים והישתחו לפניו הי' בגדר מושל, וכשהישתחו לפניו אחרי מות יעקב ואמרו הננו לך לעבדים, הי' בגדר מלך. (הגר"ז)

המלוך תמלוך אם משול תמשול – מלוך תימלוך חסר כתיב, כי כל המלכים מזרע יוסף היו רשעים. אם משול תימשול. אחד מלא, שעמדו ממנו ששה שופטים צדיקים ולכן נכתב משול אחר מלא, וי' שופטים. (בעה"ט)

המלוך תימלוך... אם משול תימשול – תחילה צריך האדם להיות תקיף נגד עצמו שלא ישמע פיתויי היצר, ואחר כך תוכל להיות לו תקיפות נגד אחרים שלא יירא מהם, שהשיית יתן לו עוז ותעצומות נגדם. וזהו שטענו השבטים ליוסף המלוך תימלוך אתה על עצמך שתירצה למלוך עלינו, אם משול, שתימשול ברוחך עד שתירצה להיות מושל גם עלינו. (מי השילוח בשם הר"ר זושא)

"ויחלום עוד חלום אחר ויספר אותו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחיים לי" (ז, ט) **ויחלום עוד חלום אחר ויספר אותו לאחיו** – אף על פי שראה שחארי שסיפר להם חלומו הראשון גדלה שנאתם אליו לא נימנע מלספר החלום השני, כי בחלום הראשון יכלו לחשוב שהירח והירח הם שגרמו לחלום אך השני, שכלל בו גם את אביו, ישכנע אותם שאינו מהירחור לבו אלא דברי נבואה. ואכן הבינו זאת ופסקה שנאתם ובמקומה באה קנאה. (הכוה"ק)

הנה חלמתי חלום עוד – ולמה התקיימו שני חלומותיו רק כעבור עשרים ושתיים שנה ושני חלומותיו של פרעה התקיימו מיד, כי יוסף חלם החלום השני כעבור זמן מהראשון ופרעה חלם שני חלומותיו בלילה אחד. (פירוש הטור)

הנה השמש – אמר יעקב מי גילה לו ששמי שמש. מדרש. כי השמש מחוייבת לגדל את התבואות וגם בשנות הרעב היתה מחוייבת לעשות פעולתה, וכשיעקב ירד למצרים ונתברכו לרגלו חמש שנות הרעב הרי הצמיח תבואות כשמש. וכן גם יוסף שאצר תבואות ופירנס בהם עשה את פעולת השמש. (קול שמחה)

"ויקנאו בו אחיו, ואביו שמר את הדבר" (ז, יא) **ויקנאו בו אחיו** – ולא נאמר ויקנאו אותו, כנאמר ויקנאו אותו פלשתים, ידעו שהחלומות יתקיימו וקנאו בו, במעלתו. (ר' בחיי)

ויקנאו בו אחיו – החלום הראשון, חלום האלומות, הי' על עניינים גשמיים ושם נאמר וישנאו אותו, כי לא קנאו בגשמיות, אך החלום על הכוכבים הי' על רוחניות וכאן כבר כתוב ויקנאו בו. (בית הלוי)

"ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רועים בשכם לכה ואשלחך אליהם, ויאמר לו הנני" (ז, יג) **לכה ואשלחך אליהם** – וכי יעקב השלם שאהב את יוסף מכל בניו והי' יודע שאחיו שונאים אותו למה שלח אותו אליהם. אלא שהוא לא חשד בהם שהיו כולם צדיקים והקב"ה סיבב כל זאת כדי לקיים גזירת בין הבתרים. ונמצא בספרי קדמונים שצריכים היו בני יעקב לשלוט על יוסף טרם שירד למצרים, שאילו ירדו למצרים ואחיו לא היו שולטים עליו תחילה היו המצרים יכולים לשלוט על ישראל לעולם. לכן נמכר יוסף לעבד, והם שלטו עליו למכרו, ויוסף הי' אחר כך מלך למצרים והמצרים עבדו לו, נמצאו ישראל ששלטו על יוסף, שולטים על כולם. (זהר)

לכה ואשלחך אליהם – וכן לכה ואשלחך אל פרעה, ואמרו במדרש שאמר לו הקב"ה למשה אם אין אתה הולך לא ילך אחר, וגם כאן דאג יעקב לשלום בניו בשכם ואם לא ילך יוסף לא ילך אחר, כי הי' זה מקום של סכנה וסמך יעקב על צדקתו של יוסף שלא יפגע בו אדם רע. (נצי"ב)

ויאמר לו הנני – והלוא הי' יודע שאחיו שונאים אותו. אלא אמר יוסף, עשו הלך תמיד למקום סכנה לצוד צייד לאביו. ואבך שלחני לראות שלום אחי והצאן. כל זה נכתב בשביל הוודיע לישראל האיך לטרוח ולהביא פרנסה לאביהם, והאיך יהיו זהירים לעשות מצות אביהם. (ר"י חסיד)

ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר. וישלחהו מעמק חברון ויבוא שכמה" (ז, יד) **לך נא.. והשיבני דבר** – עשאו שליח מצוה בהליכה ובחזרה ושלוחי מצוה אינם ניוקין. אך יעקב שלחו לשכם ויוסף הלך משכם לדותן ונעשה שליח עצמו ולא שליח אביו, לכן הי' לו מה שהי'.

וישלחהו מעמק חברון – ירד עמו מהר חברון לעמק ומשם שלחו. (ר"י מוולוז'ין) **וישלחהו מעמק חברון** – הזכיר הכתוב המקום אשר שלחו משם, להגיד כי הי' מרחק רב ביניהם ולכן עשו עמו רעה, כי היו רחוקים מאביהם, ולהגיד שבחו של יוסף שלכבוד אביו נתאמץ ללכת אחריהם אל מקום רחוק, ולא אמר איך אלך והם שונאים אותי. (רמב"ן)

"וימצאהו איש והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמור מה תבקש" (ז, טו) **לאמור מה תבקש** – המלאך לימד ליוסף לומר תמיד (לעצמו) מה מבוקשך, ובאמת החזיק יוסף את עצמו במצרים על ידי זה. (קוצק)

וימצאהו איש והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמור מה תבקש" (ז, טו) **לאמור מה תבקש** – המלאך לימד ליוסף לומר תמיד (לעצמו) מה מבוקשך, ובאמת החזיק יוסף את עצמו במצרים על ידי זה. (קוצק)

וימצאהו איש והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמור מה תבקש" (ז, טו) **לאמור מה תבקש** – המלאך לימד ליוסף לומר תמיד (לעצמו) מה מבוקשך, ובאמת החזיק יוסף את עצמו במצרים על ידי זה. (קוצק)

וימצאהו איש והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמור מה תבקש" (ז, טו) **לאמור מה תבקש** – המלאך לימד ליוסף לומר תמיד (לעצמו) מה מבוקשך, ובאמת החזיק יוסף את עצמו במצרים על ידי זה. (קוצק)

וימצאהו איש והנה תועה בשדה, וישאלהו האיש לאמור מה תבקש" (ז, טו) **לאמור מה תבקש** – המלאך לימד ליוסף לומר תמיד (לעצמו) מה מבוקשך, ובאמת החזיק יוסף את עצמו במצרים על ידי זה. (קוצק)

נקברו האבות, ואני אמלוך בשכם ששם נקבר יוסף, וזכותו תעמוד לי. (הרמק)

"ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אומרים לכה דותינה. וילך יוסף אחר אחיו וימצאם בדותן" (ז, יז) **נסעו מזה** – נסעו ממידותיו של הקב"ה. רש"י. אמרו במדרש שרצו לדון את יוסף על שם סופו שעתיד לצאת ממנו ירבעם בן נבט, ומידתו של הקב"ה אינו כן לא באשר הוא שם, לפי מעשיו באותה שעה. (הר"ר השיל)

"ויראו אותו מרחוק ובטרים יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו" (ז, יח) **ויראו אותו מרחוק... ויתנכלו להמיתו** – להמיתו מרחוק לבל ישמעו תחנונו, ואולי ירחמו עליו. (ר"י מוולוז'ין)

ובטרים יקרב אליהם – בהיותו עוד רחוק מהם. ויתנכלו אותו להמיתו. להמיתו מרחוק על ידי חץ. מידה כנגד מידה. חץ שחוט לשונם, אך יעקב אבינו ע"ה אמר ותשב באיתן קשתו, קשתו של יוסף היתה אמת וחיצי האחים שקר, שהרי מותר לומר לבני הרע על בעלי מחלוקת והם אמת קראו לבני השפחות עבדים. (פלי יקר)

ובטרים יקרב אליהם – בהיותו עוד רחוק מהם. ויתנכלו אותו להמיתו. להמיתו מרחוק על ידי חץ. מידה כנגד מידה. חץ שחוט לשונם, אך יעקב אבינו ע"ה אמר ותשב באיתן קשתו, קשתו של יוסף היתה אמת וחיצי האחים שקר, שהרי מותר לומר לבני הרע על בעלי מחלוקת והם אמת קראו לבני השפחות עבדים. (פלי יקר)

ויתנכלו אותו להמיתו – ראו את יוסף כנוכל הרוצה להרחיק לב יעקב מהם, וראו בו רודף מבחינה רוחנית. (רע"ם)

"ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא" (ז, יט) **בעל החלומות** – הוא המציאם מדעתו, והרי הוא גם משקר וגם מבזה אביו ואמו ואחיו הגדולים. (עץ הדעת טוב)

"ועתה לכו ונהרגו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו הי' רעה אכלתהו, ונראה מה יהיו חלומותיו" (ז, כ) **ועתה לכו ונהרגו** – אחרי ששיסו בו את הכלבים ולא נגעו בו, אין ספק שאם נניחנו בחיים יעלה לגדולה ומשול ימשול בנו. ויגמלנו על אשר היתנכלנו להמיתו, ועתה שהוא בידנו נשכים ונהרגו טרם ימיתנו הוא. על דרך הבא להרוג השכם וההרגו. (אלשיך)

"וישמע ראובן ויצילהו מידם, ויאמר לא נכנו נפש" (ז, כא) **וישמע ראובן ויצילהו מידם** – ראובן הי' כבר פעם במצב של פחז כמים ועכשיו ראה את אחיו במצב של פחז, ואין חכם כבעל הנסיון. (רע"ה)

וישמע ראובן ויצילהו מידם – ראובן הי' גלגול קין ויוסף גלגול הבל וביקש ראובן לתקן חטא הריגת הבל. אך נכשל בענין התאומה של הבל, שניתגלגלה בבלה, ולכן פחז כמים אל תותר. (יערות דבש ע"פ זהר)

ויצילהו מידם – ומה הצלה היא זאת לשומו בבור של נחשים ועקרבים. אלא שהם חשבו שהוא חייב מיתה בדיני אדם, ובדיני אדם דנים מבן שלוש עשרה, ועתה (כששמוהו בבור) מסר דינו לשמים, ובדיני שמים דנים רק מבן עשרים ויוסף הי' רק בן שבע עשרה. (משך חכמה)

ויצילהו מידם – ומה הצלה היא זאת לשומו בבור של נחשים ועקרבים. אלא שהם חשבו שהוא חייב מיתה בדיני אדם, ובדיני אדם דנים מבן שלוש עשרה, ועתה (כששמוהו בבור) מסר דינו לשמים, ובדיני שמים דנים רק מבן עשרים ויוסף הי' רק בן שבע עשרה. (משך חכמה)

"ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם, השליכו אותו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו. למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו"
(לז, כב)
ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם – ראוי לאדם. כשרואה שיש ברצון איש, או אנשים, לעשות דבר מגונה יעתיקם מן הרצון ההוא מעט מעט, שאם ירצה להעתיקם הרבה לא ישמעו לו. לכן ראובן כשראה שרצון אחיו להרוג את יוסף העתיקם מרצון זה מעט מעט, וזאת היתה הסיבה ששמעו אחר כך אל יהודה כשאמר להם שימכרוהו לעבד לישמעאלים. (ש"ל"ה בשם רלב"ג)

"וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נושאים נכאת וצרי ולט, הולכים להוריד מצרימה"
(לז, כה)
וישבו לאכל לחם – ומכרו את יוסף מתוך סעודתם. וכך נמכרו ישראל בשושן מתוך סעודת אחשוורוש והמן. ומה יוסף שמחל לאחיו ראה עד היכן מתוקן להם (שהם היו עשרה הרוגי מלכות) מי שאינו מוחל על אחת כמה וכמה. (מדרש תהלים)
וישבו לאכל לחם – כאילו לא פעלו אוון. כי ראו את יוסף כרודף שמצילין בנפשו וכל הקודם להרגו זכה. (רע"ה)

ויאמר אליהם ראובן – תחילה אמר להם אל תחטאו בילד ולא שמעו וכאשר ראה שלא שמעו לדבריו לעזבו אמר אם כן אל תשפכו דם, לא אמר אל תשפכו דמו אלא דם, להראות עצמו שאינו עושה בשביל אהבתו ליוסף אלא שלא יהיו שופכי דמים. השליכו אותו אל הבור הזה. הוא אמר להשליכו לבור שאין בו דבר והם השליכוהו לבור של נחשים ועקרבים, וזהו שנאמר וישב ראובן אל הבור, אל הבור שאמר להם להשליכו בו, והנה אין יוסף בבור, שהשליכוהו לבור אחר. (פירוש הטור)

השליכו אותו אל הבור הזה – ואחר כך אמר ראובן ליעקב את שני בני תמי, ובאמת ניבלעו בבור דתן ואבירם בני ראובן. למען הציל אותו מידם. ולפי שכונתו היתה להציל לכן ניצל און בן פלת. (ח"ח שמירת הלשון)

"ויעברו אנשים מדינים סוחרים וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף. ויביאו את יוסף מצרימה"
(לז, כה)
ויעברו אנשים מדינים סוחרים – האחים ראו מרוחק את אורחת הישמעאלים עם הגמלים הגבוהים, ולא ראו את המדינים שהלכו ברגל. וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור וימכרו את יוסף לישמעאלים. המדינים הם שהוציאוהו מן הבור ומכרוהו לישמעאלים, והאחים שמחו שמלאכתם נעשית על ידי אחרים. (נצי"ב)

וימכרו את יוסף לישמעאלים – והחשמונאים האחרונים מכרו אלו את אלו לרומאים. מכירת יוסף הביאה גלות מצרים ומכירת החשמונאים הביאה חורבן בית. (רע"ס)
בעשרים כסף – מכרו בנה בכורה של רחל בעשרים כסף לפיכך תיקנה תורה שכל אחד מישראל יפדה בנו בכורו בחמשה שקלים שהם עשרים כסף. יד' שקלים. פירושו שהם קבעו ערך בכור בעשרים כסף. כי לפי פשוטו.

שזה כפרה על מכירת יוסף. כיצד יתנו בני יוסף את הפדיון לבני לוי שמכר את יוסף. (משך חכמה)

הליכות והלכות

חנוכה

מצווה על כל בית להדליק נרות חנוכה. לפי מנהג הספרדים על בעל הבית להדליק ולפטור את כל משפחתו ואפילו אם אינם נוכחים בעת ההדלקה (כגון שנמצאים בעבודה, בישיבה וכדומה). לפי מנהג אשכנז על כל אחד ואחד מבני הבית הגברים להדליק בעצמו.

בחורים או בחורות רוקים הגרים לבדם חייבים גם כן בהדלקה.

מקום ההדלקה: החיוב להדליק בביתו ליד הפתח הפונה לרחוב או בחלון הפונה לרחוב. ואם גר בקומה הגבוהה יותר מעשרים אמות מהכביש (בערך 9.5 מטרים או כ-30 פיס) אזי ידליק בפתח אחד החדרים מול המזווה בפחות מעשרה טפחים (כ-80 ס"מ) ויש אומרים - שאם מצויים יהודים הגרים בבנין מולו ורואים את חלונו - ידליק בחלון.

היות שהחיוב על כל אחד להדליק בביתו, לא ידליק בחנות או במשרד. וכן במסיבות או בחתונות, ואם רוצים להדליק, יעשו זאת בלא ברכה.

חיוב נוסף נפרד הינו הדלקה בבית הכנסת, שנועדה לפרסם את הנס. בכל זאת יש לחזור ולהדליק בביתו פעם נוספת ואפילו בחור רווק אינו יוצא ידי חובה בבית הכנסת.

זמן ההדלקה: עם צאת הכוכבים לפי מנהגי מקצת אשכנז, מדליקים בזמן השקיעה ומלכתחילה יש להדליק בזמן ולא לאחר, לכן ישתדלו לחזור הביתה בזמן להדלקת נרות, שזו המצווה המהודרת. אם אחר, יוכל להדליק כל עוד ישנם עוברים ושבים ברחוב. ואם אחר הרבה ידליק עם בני ביתו וצריך שיהיו לפחות שניים או שלושה ערים (שאינם ישנים) לראות את ההדלקה. ואם אין אחר עמו נחלקו הפוסקים האם ידליק בלי ברכה או שמא יברך על ההדלקה.

סוף זמן ההדלקה בלילה הוא עד עמוד השחר.

יש הנוהגים להתפלל ערבית לפני ההדלקה. מי שמדליק לאחר ערבית יזהר להכין את הנרות מבעוד יום בכדי שבבואו יהיו הנרות מוכנים להדלקה.

מצווה מן המובחר להדליק בשמן זית, אולם כל הנרות כשרים להדלקה ובלבד שידלקו לפחות חצי שעה ביום חול. ובערב שבת צריכים שידלקו עד שיחזור לביתו לאחר התפלה ולכן הנרות הצבעוניים אינם טובים לערב שבת, וכן לא כדאי גם ליום חול: שחלק מהם אינם דולקים מחצית השעה, ויקח נרות שבת רגילים לבנים ובהם ידליק את החנוכיה.

בלילה הראשון מדליק את הנר הימני ובלילה השני מתחיל משמאל ומתקדם לימין.

אין להזיז את החנוכיה לאחר ההדלקה. לכן ידליק במקום בו תהיה מונחת החנוכיה כל זמן הבעירה. אין להדליק ולהעביר את החנוכיה לחלון או לכל מקום אחר.

הנשים נוהגות שלא לעשות שום מלאכה בחצי שעה של ההדלקה. אחר כך מותרת המלאכה. מלאכה פירושה: כיבוס, תפירה, תיקונים שונים וכיו"ב אולם מותר לבשל.

נהגו לאכול מאכלי חלב זכר ליהודית, ומאכלים מטוגנים זכר לנס פך השמן. בתפילה ובברכת המזון מזכירים "על הניסים" ואם שכח לאמר לא יחזור, רק יכול לומר בתפילה לאחר "אלוקי נצור", יהי רצון... ניסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה... (בתפילת העמידה). ובברכת המזון בתוך "הרחמן" יוסיף: הרחמן הוא יעשה לנו ניסים ונפלאות וגוי' כמובא בסידורים.

ההדלקה בערב שבת חייבת להעשות לפני כניסת השבת, אבל סמוכה לשבת מפלג המנחה ומעלה. ואין להדליק לפני כן.

הדלקת נרות חנוכה נעשית לפני הדלקת נרות שבת. לכן יכין מבעוד יום גם את החנוכיה וגם את נרות השבת.

כיוון שנה חנוכה זו מצות הלילה, ומנחת ערב שבת הינה ביום, וכן בבית המקדש היו מקריבים קרבן מנחה ואח"כ הדלקת הנרות, לפיכך ראוי לארגן מניין למנחה אחר הצהריים בכדי שיוכלו להדליק לאחר מנחה. ומי שלא הספיק או לא היה יכול, ידליק ואחר כך ילך להתפלל מנחה ולא יתפלל ביחיד.

בשבת אומרים "על הניסים" ואם שכח לא חוזר.

במוצאי שבת יזדרזו להדליק לאחר צאת השבת ולא יתעכב. והמנהג בנרות בית הכנסת שקודם מדליקים נרות חנוכה ורק לאחר מכן עושים הבדלה. בבית נהגו לערוך הבדלה ראשית ואחר כך הדלקת נרות חנוכה. ירבה בסעודת שבת וחנוכה יותר משבת רגילה והמנהג הוא להדליק נר לכבוד רבי מאיר בעל הנס ביום ר"ח.

כתב הרמב"ם מצוות נר חנוכה חביבה היא עד מאוד. מוסיף ה"בן איש חי": ויזהר בהלל של חנוכה, שהרי אפילו בפסח אין אומרים הלל שלם, ובחנוכה כן אומרים הלל שלם! לכן יאמרו בכוונה ובשמחה רבה.

ליל ויום האחרון של חנוכה נקרא "זאת חנוכה" על שם קריאת התורה: "זאת חנוכת המזבח...". יום זה הינו מיוחד ומסוגל לישועות, בעיקר לפקידת עקרות וזמן לתיקון עוון שז"ל. כן זמן מוכשר הוא לפרנסה טובה ולכן ישתדל להקדיש זמן ללימוד תורה ותפלות.

דיני "ברך עלינו - ותן טל ומטר"

בחורף מתחילים לאמר "ברך עלינו" 60 יום לתקופה. פירושו שאנו מחלקים את השנה (שנת השמש), שהיא 365 יום, לארבעה חלקים. בכל חלק ישנם 91 יום ועוד 6 שעות.

כל חלק נקרא תקופה: חורף, אביב, קיץ וסתיו. 60 יום לאחר תחילת תקופת הסתיו מתחילים לומר בחו"ל "ברך עלינו" (בא"י התחילו כבר בז' במרחשוון).

הטעם לשינוי, כיון שעיקר התקנה היתה לבני בבל ששם בתקופת החורף היו זקוקים לגשם רק אחרי ששים יום לתקופה וכל מדינות העולם היו הולכים עפ"י הזמן הבבלי.

כידוע תאריך לועזי הולך על פי מהלך השמש. לכן התאריך של התקופה נופל תמיד ברביעי - חמישי בדצמבר מלבד בשנה מעוברת לועזית. כמו השנה שהיא שנה מעוברת לועזית שיתחילו אמירת ברכך עלינו בלילה שבין חמישי וששי לדצמבר שזה ליל שני של חנוכה.

בקשת גשמים מעכבת את התפלה. ולכן כל השוכח לאמר "ברך עלינו" חוזר על התפלה. זו למעשה התפלה על הפרנסה בתוך תפלת שמונה עשרה. ומכיון שעיקר הבקשה

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

ספר חינוך מצווה עד'

שרש המצווה ידוע, כי השקר נתעב ונאלח בעיני הכל, אין דבר מאוס ממנו. והמראה והקללה בבית כל אוהביו. מפני שהשם אל אמת וכל אשר איתו אמת, ואין הברכה מצויה וחלה אלא במתדמים אליו במעשיהם, להיות אמיתיים כמו שהוא אל אמת, ולהיות מרחמים כמו שידוע שהוא רחום, ולהיות גומלי חסדים כמו שהוא רב החסד. אבל כל מי שמעשיו בהפך מדותיו הטובות – והם בעלי השקר, שהם בהפך מדותיו ממש – כמו כן תנוח עליהם לעולם מה שהוא הפך מדותיו, והפך מדת הברכה שהיא בו היא המארה והקללה, והפך השמחה והשלום והתענוג הם איתו הוא הדאגה והקטטה והצער. כל אלה חלק אדם רשע מאלקים (ע"פ איוב ב, כט). ועל כן הזהירנו התורה להרחיק מן השקר הרבה.

כמו שכתוב: "מדבר שקר תרחק". והנה הזכירה בו לשון ריחוק, לרוב מיאוסו; מה שלא הזכירה כן בכל שאר האזהרות. ומצד הריחוק הזהירנו שלא נטה אזננו כלל לשום דבר שנחשוב שהוא שקר, ואף על פי שאין אנו יודעין בבריא שיהא אותו הדבר שקר. וכעין מה שאמרנו חז"ל (חולין מד, ב): הרחק מן הכעור ומן הדומה לו.

רבי שמואל רוזובקי זצ"ל, אמר לו: "אם יש לך בטחון שתקבל דירה, תוכל לחשוב אף על דירה גדולה".

העדר מקום דיור, גרם לכך שלא יכלו לקבוע תאריך לחתונה. יום אחד הודיעו לחתן שרבינו החזון איש זצ"ל מחפש אותו. הוא בא אל החזון איש, שבישר לו שיכול הוא לקבוע מועד לחתונה, כי יש לו עבורו דירה. ומעשה שהיה כך היה:

בתל אביב גר יהודי יקר וירא שמים, ממעריציו של החזון איש, האיש אשר בנה את ביתו של החזון איש בבני ברק (מקום בו ממוקם היום ת"ת תשב"ר). אותו יהודי גר בדירת פאר בתל אביב. הוא היה גביר כבן שבעים, שבא להשתקע בארץ הקודש כדי לחיות בה את שארית חייו. ואולם, אחרי תקופה קצרה, החליטו בני המשפחה שגרים בארה"ב שעליו לחזור לארה"ב. אותו זקן נכבד ניגש אל החזון איש וביקש ממנו להמליץ על בן ישיבה שישמור על דירתו. בטרם סיים את בידיים טובות. מיד אמר לו החזון איש: "כן, חתן פלוני יגור בדירתכם!".

מיד בצאתו מבית החזון איש, פנה הגביר לגבעת הישיבה לבקר את גאב"ד פוניבז', הגריי"ש כהנמן זצ"ל, וסיפר לו, כי מחפש הוא בן ישיבה שישמור על דירתו. בטרם סיים את דבריו אמר לו את שמו של אותו חתן. כמועמד הטוב עבור הדירה. הלה, שהתרגש כל כך לשמוע ששני גדולי ישראל אמרו שם זהה, פסק ואמר: אכן, זה החתן יקבל את דירתו. הוא הזמין אותם לדירה ויחד עם הרב מפוניבז' החולט שהדירה תימסר לידי אותו החתן. כך, בחסד גדול, זכו לדירה. גם את הוצאות המים והחשמל שילם אותו יהודי יקר. בדירה זו ישבו כארבע שנים, וכמו שחזה זאת החזון איש מראש באמרו להם שלש עד ארבע שנים תגורו בדירה זו וגם אח"כ יהי בסדר, עד אשר נקרא האברך לשמש כמגיד שיעור באחת הישיבות הגדולות בארץ. (ארחות חסידיק עמ' נ, נא)

הוא המשפט: "ותן טל ומטר לברכה" - לכן הדינים הם כדלקמן:

1. מי שסיים ברכת 'ברכנו' (ולא אמר ברך עלינו) ולא התחיל ביתקע שופר, יאמר מיד את המשפט: "ותן טל ומטר לברכה" ויוצא ידי חובה וממשיך בתפלתו כרגיל.
2. מי שזכר לאחר שהתחיל יתקע בשופר ימשיך ויאמר המשפט הנ"ל בתוך ברכת 'שומע תפלה'.
3. סיים 'שומע תפלה' ולא התחיל 'רצה' יאמר מיד את המשפט הנ"ל ויוצא ידי חובה.
4. התחיל 'רצה' והילך יחזור לברכת 'ברך עלינו' וימשיך משם שנית לפי הסדר עד סוף התפלה.
5. הגיע ליעושה שלום אפילו לא עקר את רגליו רק חשב לעקור, יחזור לראש התפלה ויתפלל מחדש את כל התפלה.

מסופק אם אמר 'ברך עלינו' או 'ברכנו' בתוך 30 יום התחלת האמירה חזקה שלא אמר ויחזור לראש התפלה. ואם מסופק לאחר 30 יום, חזקה שהתרגל ולא יחזור.

אמירת 'ברך עלינו' נמשכת עד מנחה של ערב פסח ולאחר מכן בחול המועד פסח שוב חוזרים לומר 'ברכנו'.

יש להזהר ולהתפלל בימים אלה מתוך סידור בדיק בכדי שלא לבוא לידי ספיקות וטעויות.

מעשה חכמים

הבוטח בד' חסד יסובבנו

אחד מראשוני תלמידי ישיבת פוניבז'. לימים אחד מראשי הישיבות בארץ הקודש, בא בברית האירוסין, אך לא ידעו שני הצדדים כיצד יצליחו להשיג דירה. החתן היה שליו ורנוע. כששאלוהו חבריו בישיבת פוניבז' "מה יהי עם דירה?" היה משיב: "יש לבטוח בהקב"ה". כשמע זאת ראש הישיבה הגאון

הילולא דצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כד כסלו	כג כסלו	כב כסלו	כא כסלו	כ כסלו	יט כסלו	יח כסלו
רבי חיים חזקיהו מדיני מה"ם שד"י המד שמוען בן יעקב אבינו שקיעה 4:28	רבי שבתי יודלביץ המגיד הירושלמי	ר' שלום מרדכי שברון המגיד הירושלמי	רבי צבי פסח פראנק רבה של י"ם	רבי יצחק הומנר ראש ישיבת רבנו חיים ברלן	רבי דוב בער המגיד ממזריטש רבי דו מייז מרבני מוניס מה"ם הלב חיים	רבי ברוך ממזיבו"ב נכד הבעש"ט שקיעה 4:29

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
 ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.